A FILMRENDEZŐ ÉS A FILMSZÍNÉSZ

— BESZÉLGETÉS ALEKSZEJ BATALOVVAL —

Batalov érett, gondolkodó színész. Szerepét mélyen átéli, eggyé válik hősével. Mint filmrendező Gogol »Köpeny«-ének megfilmesítésével mutatkozott be. Most számára új területen: a színházi rendezésben próbálgatja szárnyait.

... Folyik a próba. A színpad közelében ülő Batalov feszülten figyeli a színészek minden mozdulatát. Látszik rajta, hogy minden idegszála pattanásig feszült. A próba végén megkérem, szenteljen néhány percet a Filmvilág olvasóinak.

— Mi a véleménye a filmrendező és a filmszínész együttműködéséről? — teszem fel az első kérdést.

— Egyszerűen lehetetlen meghúzni a pontos határt, a rendezői lelemény és a színészi invenció között — feleli Batalov. — A film tartalma igen sokrétű. Apró reakciók, gyengéd érzések, rejtett gondolatmenetek jellemzik, amelyeket a színész a rendezővel együtt keres minden próbán.

— Ismerek más nézeteket is a filmszínész munkájáról — folytatja a színész-rendező. — Az Iszkusszt vo Kino szerkesztősége jóvoltából elolvashattam Michelangelo Antonioni olasz rendező cikkének egy részletét. Antonioni azt írja, hogy színész és rendező között nem lehet igazi együttműködés. Szerinte, nem fontos, hogy a színész értsen a filmhez, egyszerűen csak létezznie kell és alárendelnie magát a rendezői elgondolásnak. Ha a színész okos, háromszor akkora erőfeszítést fejt ki, igyekszik mélyebben megérteni szerepét, számon tart mindent, még a legfinomabb árnyalatokat is. A színész, aki így cselekszik, felváltja a rendezőt, „idegen területre" téved, lényegében saját magát akadályozza. A színésznek csak azt kell csinálnia, méghozzá vakon, amit a rendező diktál neki: a pózokat, a mozdulatokat.

— Nagyon sajnálom, hogy nem

Batalov rendez

láthattam, miként valósítja meg Antonioni a módszerét. Egyelőre nem ismerem még a „Kiáltás", a „Kaland" és más filmjeit. Ezért nem is vonhatom kétségbe Antonioni alkotó módszerét. De véleménye, bizonyos mértékben elgondolkoztatott a színészi munkán. Amit fontosnak tartottam, megírtam az Iszkussztvo Kino 3. számban megjelent cikkemben.

Batalov halkan beszél, látszik, hogy mélyen, és sokszor átgondolta, amit mond.

— Azt hiszem — jegyzi meg —, hogy Antonioni egyetért velem abban, hogy nem minden rendező tudná eljátszani minden egyes színész szerepét elejétől végig. Ezért bármely rendező akaratának való vak engedelmesség, kárára van a filmnek és a színésznek egyaránt.

— Meggyőződésem, hogy a színészek, művészek, operatőrök többsége bele tudna vinni a filmbe valamit a sajátjából és segítőtársává válhat a rendezőnek elgondolásai megvalósításában.

— A színésznek feltétlenül végig kell küzdenie magát a szerep minden nehézségén. Meg kell értenie, s ki kell ismernie magát a szerep összes árnyalatában, nem beszélve a szerep jelentőségéről az egész film szempontjából. Ahhoz, hogy megtalálja a leghitelesebb megoldást, világosan el kell képzelnie az előző jelenetek kifejlődését. A filmművé-

Batalov »A Rumjancev ügy« című filmben

Szavinna-Sesztakova és Batalov »A kutyás hölgy«-ben

szet hiányosságának nem pedig érdemének tartom, hogy a színésznek gyakran alig van ideje alaposan elsajátítani az anyagot. Nem tudom elképzelni, hogy olyan olasz színészek, mint Anna Magnani, vagy Vittorio de Sica, Toto, Giulietta Masina csak rendezői sugalmazásra tudnának játszani. Hisz egyszerűen lehetetlen figyelemmel kísérni Anna Magnani egyetlen szédületes monológját: annyi benne a finom átmenet és árnyalat.

Félreértések elkerülése végett még egyszer leszögezem, hogy én nem tagadom a rendező óriási szerepét a film megalkotásában.

— Min dolgozik mostanában?

— Hát elsősorban ezen az előadáson — feleli a rendező Batalov. — A Lenini Komszomol Színházban rendezem. A darab szerzője a nyugatnémet Carl Wittlinger, címe: »Ismeri-e a Tejutat?« Egy ember tragikus sorsáról szól, a háborúutáni Nyugat-Németországban.

Lelkesen beszél terveiről. Mint a Lenfilm Studió rendezője, Lermontov »Tamany«-ját szeretné megfilmesíteni. A forgatókönyv megírásában segítségére van jó barátja és tanácsadója: Konsztantyin Pausztovszkij író. Most azonban Vlagyimir Makszimov tehetséges fiatal író »Él az ember« című regényéből ír forgatókönyvet. — A regény humanizmusa ragadott meg — mondja Batalov. Ezt a gondolatot hangsúlyozza: az emberben levő jó tulajdonságok, bármilyen szörnyűvé is válik időnként az élet, előbb-utóbb győzedelmeskednek. Ami a színészi munkát illeti, egyelőre nem filmezek. Ha majd akad egy érdekes szerep, természetesen örömmel fogadom. Egyszóval sok tervem van, de hogy mi az ami megvalósul, egyelőre nehéz megmondani. Én persze minél többet szeretnék valóra váltani belőlük.

V. BULICSOVA